

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 5

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 656 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-mayda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Uy-joy qurilishi madaniyati, uning o'ziga xos xususiyatlari va tamoyillari.....	10
Davletov Islambek Xalikovich, Zikrullayev Valixon G'aybullayev o'g'li	
Hududlar investitsiya muhitini oshirish muammolari.....	16
Akbarov Bekmurod Miryakubovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasi ellikqal'a tumanida turizm klasterini joriy qilish mexanizmi.....	22
Norchayev Asatullo Norbo'tayevich	
Small Business and Private Entrepreneurship is the Priority Direction of Our Country's Economy.....	28
Tulagan Tukhtaraliev, G'aniev Muhammadjon Xalilovich	
Resurs soliqlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish.....	31
Tursunova Zulayxo Abdujobir qizi	
O'zbekistonda muqobil energiya manbalaridan foydalanish elektrotexnika sanoati rivojlanishining istiqboli sifatida.....	34
Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li	
Oliy ta'limning raqobatbardoshligini ta'minlashda ta'lim sifatining mohiyati va asosiy tamoyillari (O'zbekiston misolida).....	40
Egamov Sevinchbek Maxsud o'g'li	
Financial Mechanisms of Supporting Textile Products Export.....	46
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna, Yakubova Ugiyoy Mamasoliyeva	
O'zbekiston Respublikasida hududlarni mutanosib barqaror rivojlantirish masalalari va yechimlari.....	49
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar biznesini shakllantirish yo'llari.....	54
Ibodullayeva Malohat Sirojiddin qizi	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligini rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	57
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Turizm sohasi rivojlanishining istiqbollari.....	61
Ergashev Rahmatulla Xidirovich, Jabborova Zuhra Abdig'ani qizi	
Jahonda kabel bozorini rivojlantirish xususiyatlari va tendensiyalari.....	68
Uralov Olimjon Mahammadjonovich	
Namangan viloyatida yoshlarning iqtisodiy faolligi ko'rsatkichlari dinamikasini tahlil qilish.....	72
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Turizm sohasiga malakali kadrlar tayyorlashdagi muammolar va ularning yechimlari borasida tavsiyalar.....	77
A. I. Raxmatov	
Трансформация внешнеторговых связей Республики Узбекистана.....	83
Ахмедова (Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
Korxonalarda investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va usullarining tahlili.....	88
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Turizmning mohiyati xususida nazariy yondoshuvlar va ularning tahlili.....	94
R. I. Pardayev	
Katta hajmga ega bo'lgan maxsus qurtxonalarda boqilayotgan ipak qurtlariga harorat va namlikni ta'siri.....	101
Raxmanova Xurinislo Egamovna	
Mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va soliqdan tashqari tushumlarning ahamiyati.....	104
Rajjaboyeva Dildora Zakirovna	
Banklarda stress-test asosida ESG-risklarni baholash.....	110
Nilufar Sharipova	
Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda banklarda ekologik va ijtimoiy risklarni baholash va boshqarish tizimini joriy etishning ahamiyati.....	114
Karimov Shamsiddin Akram o'g'li	

Qimmatli qog'ozlarni qiymatini baholash usullari va modellari.....	122
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Sanoat ishlab chiqarishda diversifikatsiyaning nazariy asoslari.....	127
Davronbek Sharibjonovich Raximov	
Mamlakatimizda innovatsiyalarni moliyalashtirishning amaldagi holati tahlili.....	133
Aminov Farrux Farxadovich	
Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy hisobot tahlilini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	138
G. J. Jumayeva	
Qurilish sohasida logistika tizimlariga zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanganlarning amaliy jihatlari....	141
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitalini boshqarishdagi muammolar	146
Nematova Shaxlo Egamberdiyevna	
Aholi daromdlari va omonatlarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	149
Xakimov Zohid Norbo'tayevich	
Tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonini intellektuallashtirish algoritmini yaratish.....	158
Zoirov O'lmas Erkin o'g'li	
Mintaqa iqtisodiyotida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini baholash	164
Chilmatova Dilnoza Abdurahimovna	
Возможности внедрения и развития исламских банковских продуктов в рынок Узбекистана.....	168
Иноятова Камола Фуркатовна	
Davlat xizmatchisi faoliyatida ijtimoiy javobgarlikning o'rni	172
X. X. Ikramov	
Korporativ boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari	176
Abdug'aniyev Muhammadamin Abdug'affor o'g'li	
Hududiy kambag'allik chegaralarini aniqlashning ahamiyati (Qashqadaryo viloyati misolida).....	182
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Alisher Yunusaliyevich Safarov	
Kichik biznesga mahalliy investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishda franshizaning roli	189
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich	
Tijorat banklarida marketing strategiyalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	193
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich	
Davlat sherikchilik asosida maktab va maktabgacha ta'lim moliyashtirishligini o'ziga xos xususiyatligi.....	198
Boltaboev Murodbek Aybekovich	
Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish davr talabi	203
X. I. Boyev	
Banklarda chakana kreditlash turlari va ularni raqamli transformatsiya qilishning zarurligi.....	207
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi	
Rasmiy ish bilan bandlik – aholining munosib turmush darajasini ta'minlash demak.....	216
Farhod Bagibekovich Xalimbetov	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i uchun qo'llaniladigan soliq imtiyozlarining amaldagi holati va tahlili.....	220
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Автомобильная промышленности развитых стран: становление, развитие, пути совершенствования.....	227
Назарова Раъно Рустамовна, Абдухамидова Мафтуна Турсуналт кизи	
Влияние цифровизации на внешнеэкономическую деятельность	232
Шерматов Ирода Ойбековна, Тиллаев Хуршиджон Сулаймон ўғли	
ИИ в банковском бизнесе: ключ к конкурентной привлекательности	238
Фаттахова Муниса Абдухамитовна	
Tijorat banklari kapitalining iqtisodiy mazmuni va uning tarkibi	243
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	

Особенности банковского кредитования и факторы препятствующие финансово-кредитной поддержке субъектов сферы туристических услуг	248
Розоков Мухаммадазиз Мансурович	
Factoring Operations in Banks.....	253
Boykabilova Iroda, Davronova Dilnoza Damirovna	
Moliyaviy sektordagi aksiyadorlik jamiyatlarining korporativ strategiyasini shakllantirishda risklarni bartaraf etish.....	257
Jaxongirov Rustam Jaxongirovich, Xo'jamurodov Asqarjon Jalolovich	
O'zbekistonning jozibador investitsiya muhitini yaratishda huquqiy asoslarni yanada takomillashtirishning ilmiy va amaliy zaruriyati	264
Oybek Elmuratov	
Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarning boshqarish tizimini takomillashtirish.....	268
Uzakova Umida Ruzievna	
Tashkent Economy – Locomotive of the Country's Economy	274
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsdov Bunyod Abdusamadovich	
O'zbekiston Respublikasida ishbilarmonlik turizmining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	278
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna	
Mintaqalar iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanish mezonlari va ularni hisoblash usullari	284
Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Marketing strategiyasi: raqobatchilik sharoitida tadbirkorlik faoliyatini yuritishning rivojlantirilishi	288
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna, Matrizayeva Dilaram Yusubayevna	
Mahalliy budjetlar mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashning eng asosiy istiqbolli yo'nalishi	295
S. Y. Ismoilova	
Atrof-muhitga zararsiz, tabiiy tarkibli korroziya ingibitorlari turlarini tahlil qilish	300
Qurbonova Firuza Solexovna	
Oliy ta'lim muassasalarida xarajatlar smetalari ijrosi hisobini yuritish tartibi	306
AbdulAziz Norqo'chqorov Ziyadullayevich	
Tijorat banklarining investitsion faoliyati samaradorligi va uni rivojlantirish yo'llari	312
Olimova Nodira Xamrakulovna	
Baholangan majburiyatlar hisobini takomillashtirish	324
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
Qurilish-pudrat tashkilotlarida auditorlik tekshiruvda faoliyat uzluksizligini baholash.....	331
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li	
Основные направления развития инвестиционной деятельности предприятий.....	335
Махкамова Надира Саидмуратовна	
Milliy statistika axborot tizimlarining funksional jihatlari va o'ziga xos xususiyatlarining tahlili	340
Otajonova Gulhayo Maqsud qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini boshqarish axborot tizimini modellashtirish	345
Xudoyorov Laziz Niyojovich, Ergashova Nargiza Boboxonovna	
Mamlakatimizda aksiz to'lanadigan tovarlarni soliqqa tortish usullari	351
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
Iqtisodiy rivojlanish sharoitida investitsiya loyihalarini jalb qilgan mablag'lar orqali moliyalashtirishning zarurligi.....	357
Amonova Dilafroz O'tkurovna	
To'lov tashkilotlarini tashkil etishda xatarlarni boshqarish	362
Axmedov Miraziz Alisherovich	
Korxonada inson kapitalini rivojlantirish tizimi va konsepsiyasini takomillashtirish imkoniyatlari	367
Hamrokulov M. O.	

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida kichik sanoat zonalarini faoliyatining zarurligi va iqtisodiy-huquqiy maqomi.....	375
Shodmonqulov Kamoliddin Murodilloevich	
Bank tizimida marketing faoliyati orqali yangi innovatsion xizmatlarni joriy etishning zamonaviy holati.....	379
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich	
Экономическая сущность инновационной деятельности в банковском секторе	388
Шадиева Дилдора Хамидовна	
Yengil sanoat taraqqiyotining xitoy tajribasi va undan o'zbekistonda foydalanish imkoniyatlari	392
Jumaniyazova Feruza Rajabovna	
Tut parvonasi zararkunandasining biologik tarqalishi va zararini oldini olish choralari.....	402
Oybek Toshtemirovich Karimov	
Ijtimoiy adolat va ayollar huquqlari: kasbiy kamsitish	406
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Ishsizlik nafaqalari tayinlash va xalqaro tajriba.....	412
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Takroriy ekinlar urug'ini to'g'ridan-to'g'ri nol ishlov berish orqali ekadigan qurilmaga tushadigan yuklamaning nazariy tadqiqoti.....	418
Abdullayev Baxodirjon Valijon o'g'li	
Banklarida jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish tizimining roli.....	422
Abdullayeva Dildora Qudratovna	
Biologik aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartari asosida tashkil etishning uslubiy jihatlari	425
Adxamov Samariddin	
Barqaror iqtisodiy o'sishga erishishda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarning ahamiyati.....	430
Asqarova Mavluda Turabovna, Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Ilmiy-innovatsion iqtisodiyotda suv xo'jaligini rivojlantirish muammolari, yechimlar va natijalar: fundamental asosda.....	435
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini yuritishning milliy va xalqaro standartlari.....	441
Maxamadaliyeva Mahliyoqon Maxamadmurod qizi	
Tijorat banklari aktivlari va ularni samarali boshqarish nazariy asoslari.....	448
Masharipov Maxmud Bekturdiyevich	
Tijorat banklarning moliyaviy faoliyatida yuzaga keladigan xavf-xatar va uning mohiyati	453
Rashidov Raximjon Iskandarovich, Abduraxmonov Anvar Akbar o'g'li	
Kichik sanoat zonalarini barpo etish va rivojlantirish omillari va hozirgi holatining tahlili	459
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Moliyaviy menejment tizimi samaradorligini oshirishda raqamli marketing strategiyasidan foydalanish	466
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
O'zbekiston Respublikasi moliyaviy tizimida byudjetdan tashqari jamg'armalarning ahamiyati va o'rni.....	473
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Babanazarova Gulzar Ziuatdinovna, Ajibayeva Raiya Maxsudovna	
Aholi daromadlarini oshirishda asalarichilikning o'rni	479
Xudayarova Zuxra Yuldashevna	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ.....	482
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Tijorat banklari faoliyatida iqtisodiy risklar va ularni nazariy asoslari.....	490
Burxonov Asliddin Asqar o'g'li	
Biznes tuzilmalarini diversifikatsiya qilish modellari va usullari hamda innovatsion rivojlanish strategiyalarining qiyosiy tavsifi.....	497
Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna	

Тенденции развития пищевой промышленности Узбекистана.....	503
Назарова Раъно Рустамовна, Нигматуллаева Гульчехра Нуруллаевна	
Soliq-bojxona siyosatining dolzarb masalalari va ularni takomillashtirish yo'nalishlari.....	509
Usmonov Kaxramonjon Akbaraliyevich	
Статистический анализ факторов, влияющих на бренд молока и молочных продуктов в Узбекистане	513
Холдарова Фариза Тухтабаевна	
Правовое регулирование рынка цифровых активов и криптовалют.....	519
Якубова Ш. Ш., Рашидов Рахимжон Искандарович	
Efficiency of Internal Audit Service and Report Improvement: Control of Sanatorium-Wellness Institution	528
Shafkarov Fahriddin Khudaiberdievich	
Development of Digital TV Services in the Conditions of Digitalization of the Economy.....	534
Farhad Karimov	
Kichik biznes faoliyatida muhim muvaffaqiyat omillarini belgilashning ahamiyati va ularni baholash.....	538
Kabulova Nurg'o'zal Umirbek qizi	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ekonometrik tadqiq etish.....	541
Muminova Maxbuba Abduvafayevna	
Korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyati ko'rsatkichlarini baholash.....	548
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
Tadbirkorlik subyektlari tashqi savdo faoliyatini ichki tartibga solishni takomillashtirishning ayrim jihatlarini..	552
To'rayev Nurbek Muxammadovich	
Temir yo'l transportida xizmat ko'rsatish jarayonini rivojlantirishning retseptiv tahlili.....	557
Raxmonov G'ayrat Ismatulloyevich	
Strategik boshqaruv hisobi va uning uslubiyotini takomillashtirish masalalari.....	562
Sharipova Shoxida Abdinabiyeвна	
O'zbekiston Respublikasida "yashil" iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashning iqtisodiy mexanizmlari.....	567
Shodmonov Ruslan G'olib o'g'li	
Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning kontseptual jihatlarini	574
Sultanov Maxmud Axmedovich	
Tijorat banklari foydasini soliqqa tortishning ayrim me'yoriy-huquqiy asoslari	578
Turanov M. Sh.	
O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining rivojlanishida tijorat banklarining o'rni.....	586
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Babanazarova Gulzar Ziuatdinovna, Zubaydullayeva Zulayxo Karimovna, Kaxarova Dildora Erkinovna	
O'zbekistonda tayyor kiyimlar bozori ko'lamini oshirishda marketing strategiyalarining samaradorligi.....	596
Urazov Mansur Musurmanovich	
Yevropaga barqaror eksport va qishloq xo'jaligida yashil rivojlanish uchun	
Mosh bozori strategiyalarining ta'sirini baholash	599
Valiyeva Aziza Anvar qizi	
Rangli tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonlarini paralellashtirish	605
Xidirova Barchinoy Ilxomovna	
Korxonalarda ishchi personal ehtiyojlarini motivatsiyaga ta'siri	610
Aripov Oybek Abdullayevich, Axmedov Muzaffar Shokirjonovich	
Цифровые и традиционные методы сбора информации в	
маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ	615
Бекназова Комилахон Миркамол кизи	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	623
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Positioning Textile Products in Competitive Strategy	626
Икрамова Нодира Бурхон кизи	

Sanoatni tarkibiy o'zgarishlar asosida maqbullashtirish va samaradorlik ko'rsatkichlarini prognozlash.....	631
Kasimov Azamat Abdukarimovich	
O'zbekiston Respublikasi budgetini shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi	638
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna	
To'qimachilik klasterlari eksport salohiyatini boshqarish masalalari.....	645
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
Влияние плодородности почвы на урожайность хлопчатника в хлопково-текстильных кластерах Республики Каракалпакстан	650
Сагиева Молдир Оразбай кизи	

TIJORAT BANKLARI FOYDASINI SOLIQQA TORTISHNING AYRIM ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI

Turanov M. Sh.

Termiz davlat universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Tijorat banklari faoliyatini soliqqa tortishda, ushbu munosabatlarni tartibga soluvchi me'yoriy-huquqiy asoslar muhim hisoblanadi. Bunda tijorat banklari faoliyati natijasida foyda muhim sanalib, foydani soliqqa tortishning me'yoriy-huquqiy asoslari bank tizimini shakllanishiga nisbatan tadrijiy o'rganilib, shuningdek, tijorat banklari foydasini soliqqa tortishning me'yoriy-huquqiy asoslari bo'yicha xulosalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banki, foyda, tijorat banklar foydasi, soliq, foyda solig'i, soliq obyekt, soliq stavkasi.

Abstract: When taxing the activities of commercial banks, the normative-legal basis regulating these relations is important. At the same time, profit as a result of the activities of commercial banks is significant, the regulatory normative-legal basis for profit taxation has been studied in comparison with the formation of the banking system, and solutions on the normative-legal basis for profit taxation of commercial banks have been presented.

Key words: commercial bank, profit, profit of commercial banks, tax, profit tax, object of taxation, tax rate.

Аннотация: При налогообложении деятельности коммерческих банков важны нормативно-правовые основы, регулирующие эти отношения. При этом значимой является прибыль в результате деятельности коммерческих банков, нормативно-правовые основы налогообложения прибыли были изучены в сравнении с формированием банковской системы, а также представлены выводы по нормативно - правовым основам налогообложения прибыли коммерческих банков.

Ключевые слова: коммерческий банк, прибыль, прибыль коммерческих банков, налог, налог на прибыль, объект налогообложения, ставка налога.

KIRISH

Davlatning ming yillar davomidagi faoliyatida soliqlarning turli shakllarda mavjud bo'lganligini ta'kidlash mumkin va eng asosiysi shuncha davrdan buyon davlat soliqqa tortishning maqbul tamoyillari va xususiyatlarini uzluksiz izlamqda. Soliqlar qadmiy moliyaviy institut hisoblanadi. Davlat qurilish shakllarining o'zgarishiga va rivojlanishiga mos ravishda soliq tizimini qayta o'zgarishi amalga oshiriladi.

Soliqlarning qo'llanilishi umumdavlat manfaatlarini va tadbirkorlik subyektlarining tijorat manfaatlarini o'zaro muvofiqlashtirish asosida boshqarish va ta'minlashning iqtisodiy usuli hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLIL

Xorijiy va milliy adabiyotlarda tijorat bank foydasining iqtisodiy mohiyat iqtisodchi olimlar va mutaxassislar tomonidan turlicha izohlangan. Tijorat bank foydasining iqtisodiy atributlari, shakllanishi va amaliy jihatlari qator olim va mutaxassislar tomonidan yoritilgan. Jumladan, iqtisodchi olimlar T.M.Kosterina "bank foydasi"ni yakuniy moliyaviy natija ekanligi tavsiflab, uni balansda joylashish nuqtayi-nazaridan ko'rib chiqqan holda passivda aks ettirilishi bilan izohlagan bo'lsa¹, G.G. Karobova tijorat banklari foydasining shakllanishi va taqsimlanishini tadqiq etib, "Tijorat bankning foydasi - bu daromadning xarajatdan oshgan ko'rinishidagi moliyaviy faoliyat yakuni ekanligini", - ta'kidlaydi². Tijorat banklari foydasini bank faoliyatining samaradorligini ko'rsatuvchi indikator sifati o'rgangan Ye. P. Jarkovskaya fikricha "Foyda - bu bank ishining natijasini ko'rsatuvchi asosiy ko'rsatkichdir. Tijorat banking daromadi va xarajati o'rtasida tafovut yalpi foydani tashkil etadi. Aynan

1 T.M.Kosterina. Банковское дело: Учебно-практическое пособие. - М.: Изд. центр ЕАОИ, 2009. -с.263.

2 Г.Г.Коробова. Банковское дело: Учебник. - М.: Экономист , 2006. - с.192.

yalpi foyda ko'rsatkichi tijorat bankining faoliyatini samaradorligiga tavsif beradi"³.

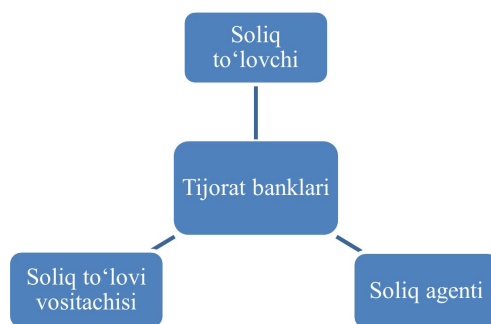
Kredit tashkilotlarining moliyaviy resurslarini shakllantish va foydalanish xususiyatlarini A.G. Gryaznova va Ye.V. Markinalar (2004) umumiy tahriri ostidagi "Finansy" nomli darsligida keng ko'rsatib o'tganlar. Shu bilan birga ular ayrim xarajat turlarini muhim hisoblab, foydaning iqtisodiy mohiyatini izohlashga harakat qilishgan. Jumladan "Kredit tashkilotlarining foydasi operatsion, boshqa daromadlar va operatsion xarajatlar, boshqaruv apparatini tutib turish xarajatlari, turli xarajatlar o'rtasidagi farq sifatida hisoblanadi"⁴. Bu fikrlarda foydaning hisob nuqtai-nazardan tushuntirilganligi haqida xulosa qilish mumkin.

TADQIQIOT METODOLOGIYASI

Tijorat banklari foydasini soliqqa tortishning me'yoriy- huquqiy asoslari bo'yicha adabiyotlar va me'yoriy-huquqiy hujjatlar asosida o'rganilgan. Mazkur maqolada tadqiqot metodlarining qiyosiy va tarkibiy tahlil, guruhlashtirish va taqqoslash usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR TAHLILI

Davlat va tijorat banklari o'rtasida soliqqa tortish sohasidagi munosabatlar mavzusi doimo dolzarb bo'lib kelgan. Ushbu munosabatlarning dolzarbligi moliyaviy sektorning barcha subyektlari soliq qonunchiligi bilan tartibga solinadigan munosabatlarning ishtirokchilari-soliq to'lovchi yoki soliq agenti ekanligi bilan izohlanadi. Shuningdek, kredit tashkilotlarining alohida toifadagi turlari hisoblangan banklar- soliq to'lovi vositachisi majburiyatlarini ham bajaradi. (1-rasm).

1-rasm: Tijorat banklarining soliq munosabatlaridagi ishtiroki⁵

Soliq qonunchiligi bo'yicha barcha xo'jalik yurituvchi subyektlarga bir xil foyda solig'i tartibi joriy etilgan. Lekin soliq qonunchiligi hujjatlarida alohida qaydlar borki unda bankning o'ziga xos xususiyatlari hisobga olingan. Obyektiv sabablar tufayli soliq qonunchiligi hujjatlari murakkab va dinamik xarakterini namoyon qilmogda. Uning ayrim me'yorlarini amalda qo'llash talqini muammolar keltirib chiqarmoqda. Natijada soliq riski kuchayib, banklarning obro'si va moliviy holatida salbiy holda aks etishi mumkin. Ushbu riskni kamaytirish vazifasi foyda solig'i bazasini aniqlash usuli va shakllantirish uslubiyotini, soliqni hisoblash usullarini takomillashtirishni talab qilmoqda.

Soliq ma'murchiligi subyektlari sifatida banklarning vazifasi sifatida bajarilgan operatsiyalarni buxgalteriya hisobi registrilarida majburiy aks ettirilishi soliq organlariga yengillik bilan nazorat qilish imkonini beradi. Soliq munosabatlarining ishtirokchilari Soliq kodeksi bilan izohlangan bo'lsada, banklar kredit tashkilotlarining alohida toifadagi ishtirokchisi sifatida ajratilmagan. Soliq kodeksida ularni alohida huquq va majburiyatlari ko'rsatilmaganini ta'kidlash maqsadga muvofiq. Shuningdek, banklar tomonidan amalda soliq nazorati amalga oshirilayotganligini inkor etish mumkin emas. Davlat budjetiga to'liq miqdorda mijozlarning soliqlarini to'lash bo'yicha soliq nazorati bilan bog'liq funksiyani amalga oshirishda soliq organlari va tijorat banklari o'rtasidagi o'zaro munosabatlarda uchta jihatni alohida ko'rsatish mumkin:

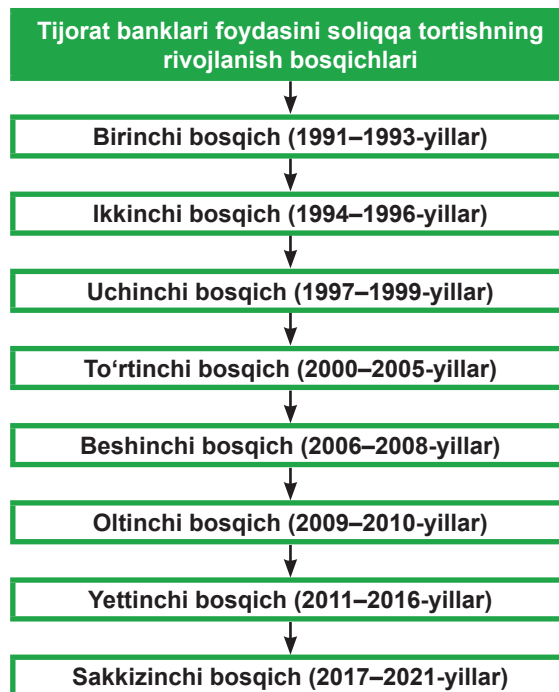
- Davlat budjetiga soliqlarni o'z vaqtida to'lanishini ta'minlash maqsadida tijorat banklari tomonidan depozit hisobvaraqlarini ochish va yuritish, shuningdek valyuta nazoratini amalga oshirish;
- Soliq organlarining vakolati doirasida qarorlarini tijorat banklari tomonidan ijro etish;
- Bank mijozlari hisbvaraqlari bo'yicha operatsiyalar haqida ma'lumotlar soliq organlarining so'roviga asosan taqdim etish.

3 E. П. Жарковская. Банковское дело: Учебник. / - 4-е изд., испр. и доп. М.: Омега-Л, 2005. – с.373.

4 А.Г.Грязнова, Е.В. Маркина. Финансы. –Москва: "Финансы и статистика" 2004.–с.102

5 Muallif tomonidan tuzilgan

Davlatning bank va soliq tizimini shakllantirishdagi tub islohotlar tijorat banklar foydasini soliqqa tortishning me'yoriy-huquqiy asoslaridagi o'zgarishlarni keltirib chiqarganini alohida ta'kidlash lozim. Tabiiyki mazkur o'zgarishlar davlatning bank va soliq sohasidagi chambarchas bog'liq chora-tadbirlari orqali amalga oshirildi. O'zbekistonda tijorat banklari foydasini soliqqa tortishni bank tizimini shakllanish bosqichlariga monand holda ko'rib chiqamiz (2-rasm).

2-rasm: Bank tizimining shakllanishi asosida tijorat banklari foydasini soliqqa tortishning rivojlanish bosqichlari⁶

Mamlakatimizda tijorat banklarini foydasini soliqqa tortishning dastlabki qadamlari istiqbolga erishilgan yillarda mustaqil bank tizimini vujudga keltirish uchun sharoitlarni yaratish bilan bog'liq bo'lgan 1991–1994-yillarda amalga oshirildi. Binobarin mamlakatimiz mustaqillikka erishgunga qadar “bank tizimini faqatgina bir necha banklar, ya’ni sobiq ittifoq davlat banki, Tashqi iqtisodiy faoliyat banki, Qurilish banki va Davlat mehnat omonat jamg’armalari kassalari mavjud bo’lib, ittifoqdosh respublikalarda ushbu banklarning respublika, viloyat idoralari va tuman bo’limlari faoliyat ko’rsatar edi”⁷. O’tish davri talablariga mos keladigan bank tizimini vujudga kelishi bo’yicha tub o’zgarishlarni huquqiy asosi O’zbekiston Respublikasining 1991-yil 15-fevraldagi “Banklar va bank faoliyati to’g’risida”gi Qonuni bilan bog’liq bo’lib, u tijorat banklari tizimini vujudga kelishiga huquqiy poydevor bo’ldi. Binobarin, mustaqil soliq tizimining vujudga kelishida tijorat banklarini foydasini soliqqa tortish bo’yicha alohida me’yoriy-huquqiy asoslar ishlab chiqilmaganligi oqibatida tijorat banklarini foydasini soliqqa tortish “Korxonalar, birlashmalar va tashkilotlardan olinadigan soliqlar to’g’risida”gi Qonunga muvofiq amalga oshirildi. O’zbekiston Respublikasining “Korxonalar, birlashmalar va tashkilotlardan olinadigan soliqlar to’g’risida”gi qonuni mamlakat budjet tizimining soliqlar tarzidagi daromadlarini shakllantirish manbalarini belgilab berdi. O’zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining “Korxonalar, birlashmalar va tashkilotlardan olinadigan soliqlar to’g’risida”gi Qonunni kuchga kiritish tartibi haqida qaroriga ko’ra, 1991-yil 1-yanvardan boshlab banklar tomonidan foydadan olinadigan soliqni to’lashi aks ettirilib, bunda soliq solinadigan foydani hisoblab chiqarishda O’zbekiston Respublikasi davlat bankining, ixtisoslashtirilgan banklarning, tijorat banklarning, shu jumladan kooperativ banklarning balans foydasini ana shu korxonalarning rezerv yoki shunga o’xshash yo’nalishdagi jamg’armalarga ajratmalari hajmiga qisqartirilgan, biroq bu qisqartirish ustav fondining 20 foizidan va bu jamg’armalarning miqdoriga yetguniga qadar 25 foizdan oshmasligi kerakligi belgilandi. Banklar ayrim toifadagi soliq to’lovchilar guruhiga kiritilib, foydadan to’lanadigan soliqning stavkalari ixtisoslashtirilgan banklar, tijorat banklari, ularning sho’balari, vakolatxonalari, shu jumladan kooperativ banklari uchun – 55 foiz, qo’shma bank uchun (agar ajnabiy qatnashchisining ustav fondidagi ulushi kamida 30 foizni va ishlab chiqarayotgan mahsulotining (bajarayotgan ishining, ko’rsatayotgan xizmatining) 50 foizidan ko’pi O’zbekiston Respublikasi hududida realizatsiya qilinayotgan bo’lsa) – 30 foiz etib, aks holda 45 foiz stavkada to’lanishi qayd etildi. Shundaydek mazkur qonunga ko’ra qimmatli qog’ozlardan oladigan daromadlariga 15 foizdan iborat stavka bo’yicha

6 Muallif tomonidan tuzilgan

7 O’zbekiston Respublikasi bank tizimi. F.Mullajonov tahriri ostida. -T: “O’zbekiston”, 2001-y. 73-b.

solliq solinishi alohida belgilandi. Mazkur davr boshidan solliq stavkalarining yuqoriligining sababi mamlakatning mavjud iqtisodiy ahvoli solliqlarning fiskallik xususiyatni ustuvor qilib qo'yganligini anglatadi.

Albatta, mamlakatimizdagi iqtisodiy islohotlarning boshlanishi, buning uchun bozor infratuzilmalarni yaratish zaruriyati tijorat banklari tizimini vujudga kelishini taqazo qildi. Natijada dastlabki tijorat bank – Tashqi iqtisodiy faoliyat Milliy banki 1991-yil 7-sentabr kuni tashkil etildi.

O'zbekiston Respublikasining 1992-yil 14-yanvardagi "Korxonalar, birlashmalar va tashkilotlardan olinadigan solliqlar to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasining qonuniga o'zgartishlar va qo'shimchalar kiritish haqida"gi Qonuniga ko'ra foydadan olinadigan solliq o'rniga tijorat banklari uchun daromad solig'i to'lovchisi ekanligi va hisobot davridagi yalpi daromadi solliq solish obyekti hisoblanadigan bo'ldi.

Solliq solish bazasini hisoblab chiqishda esa moddiy va unga tenglashtirilgan o'zga harajatlar, shuningdek majburiy to'lovlardan tashqari Respublika Davlat bankidan vaqtincha foydalanish uchun olingan kredit resurslari uchun to'lovlar summasi, korxonalarning depozitlari va aholining omonatlari bo'yicha to'lanadigan foizlarga, banklarning rezerv va sug'urta fondlariga bank ustav fondining 25 foiziga yetguncha qilinadigan banklar daromadlarining 20 foizidan iborat bo'lgan ajratmalar miqdoriga kamaytirildi. Mazkur hujjatda banklar, ularning filiallari va vakolatxonalarning daromadlariga 30 foizgacha solliq stavkasi qayd etilgan bo'lsada, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Vazirlar Mahkamasining 1992-yil 12-fevraldagi "1992-yil O'zbekiston Respublikasi budjetining asosiy parametrlari to'g'risida"gi 61-son qarorining 1-ilovasi bilan tijorat banklari uchun- 30 foiz, O'zjamg'armabank uchun -25 foiz belgilandi. Shunindek aksiyalar bo'yicha olingan dividendlardan tushadigan daromadiga, hamda o'zga korxonalarning ustav fondiga kiritgan kapitaldan olgan boshqa daromadlariga 15 foiz stavka bo'yicha solliq solindi. Davlat solliq tizimining endi shakllanayotganligi, ushbu sohaga doir me'yoriy-huquqiy hujjatlar 1992-yil 2-iyuldagi O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston Respublikasi fuqarolaridan, ajnabiy fuqarolardan va fuqaroligi bo'lmagan shaxslardan olinadigan daromad solig'i to'g'risida"gi hamda "Korxonalar, birlashmalar va tashkilotlardan olinadigan solliqlar to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonunlariga o'zgartishlar va qo'shimchalar kiritish haqida qonuniga asosan banklarga solliq solish xususiyatlarini O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Vazirlar Mahkamasi belgilashi mustahkamlab qo'yildi. 1993-yil uchun tijorat banklari uchun daromad solig'i stavkasi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Vazirlar Mahkamasining "1993-yilning birinchi choragida o'zbekiston respublikasi xalq xo'jaligining iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan rivojlantirishni budjet tomonidan moliyalashtirish to'g'risida"gi 1992-yil 31-dekabrda 601-son qaroriga asosan 5 foizga oshirilib, tijorat banklari uchun (O'zjamg'armabankdan tashqari) 35 foizni tashkil etdi.

Ikkinchi bosqich tijorat banklarini tizimini shakllantirishni jadallashtirish va solliq tizimini o'tish iqtisodiyoti talablariga mos holda rivojlantirishni taqazo etdi. Ikki pog'onali bank tizimini shakllantirish 1994–1996-yillarni qamrab olib, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1994 yil 18 martdagi "Bank tizimini takomillashtirish, pul-kredit munosabatlarini barqarorlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi 146-son qarori asosida banklarning boshqarish tuzilmasini va amaliy faoliyatini takomillashtirish, zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish maqsadidagi tadbirlarni amalga oshirilishi ustuvor vazifa hisoblandi. 1995-yil 21-dekabrda O'zbekiston Respublikasining "Markaziy bank to'g'risida"gi, 1996-yil 25-aprelda O'zbekiston Respublikasining "Banklar va bank faoliyati to'g'risida"gi Qonunining yangi tahrirda qabul qilinishi, bank tizimidagi yirik ikkinchi pog'ona - tijorat banklarini yangi bosqichda rivojlanishiga imkoniyatlarini yaratdi. 1994–1995-yillarda ixtisoslashtirilgan "Asaka" bank (avtomobil sanoatini qo'llab quvvatlash uchun), "G'allabank" (g'alla yetishtirishni moliyalashtirish uchun), "Paxtabank" (qishloq xo'jaligi korxonalari qo'llab- quvvatlash uchun) yakka xo'jaliklarni qo'llab – quvvatlash uchun "Tadbirkor" tijorat banki tashkil etildi⁸.

Ikkinchi bosqich davomida banklarning daromadlarini solliqqa tortish masalalari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi 1994-yilgi budjetining asosiy parametrlari to'g'risida"gi 1993-yil 1-dekabrda 615-son qaroriga ko'ra O'zagrosanoatbank, O'zsanoatqurilishbank va Tashqi iqtisodiy faoliyat milliy banklari uchun 25 foiz, boshqa tijorat bank uchun esa 35 foiz solliq stavkasi joriy etildi. Bank infratuzilmasini yanada rivojlantirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1994-yil 13-iyuldagi "O'zbekiston Respublikasi bank tizimining rivojlanishiga moliyaviy yordam ko'rsatish sohasiga doir chora-tadbirlar to'g'risida"gi 362-son Qaroriga asosan barcha tijorat banklari 1996-yil 1-yanvargacha daromad solig'idan ozod qilindi. Shuni alohida ta'kidlash kerakki, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1994-yil 13-dekabrda 600-son Qaroriga asosan 1995-yilda ham 1994-yildagi banklarni daromadini solliqqa tortish tartibi saqlanib qolin-ganligi qayd etilgan.

Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy natijasini solliqqa tortishda 1995-yildan foydaga va daromadga solliq solish ajratildi. Solliqlarni rag'batlantiruvchi rolini oshirish maqsadida yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i joriy etilgan bo'lsada, 1995-yil 22-dekabrda banklarning daromadga solinadigan solliq to'lovchilar

8 A.A.Omonov, T.M.Qoraliyev. Pul, kredit va banklar. /Darslik. Solliq akademiyasi.Toshkent moliya instituti. –T.: "Iqtisod-Moliya." 2012. –218 b.

mavqei saqlanib, 35 foizli stavka belgilandi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga ayrim banklar uchun soliqlarning pasaytirilgan stavkalarini, lekin 20 foizdan kam bo'lmagan miqdorda belgilash vakolati berildi. Banklarning aksiyalardan keladigan dividendlar bo'yicha daromadlariga hamda o'zga korxonalarning ustav fondiga kiritgan kapitaldan oladigan boshqa daromadlariga esa 15 foiz soliq solindi.

Vazirlar Mahkamasining 1994-yil 13-iyuldagi 362-son qarori bo'yicha daromad solig'i to'lashdan ozod qilish imtiyozining amalga bo'lishi muddatini 1997-yil 31-dekabrgacha uzaytirish to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1995-yil 9-noyabrdagi "O'zbekiston bank tizimini rivojlantirishning kompleks dasturini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 427-son qarori qabul qilindi. Ushbu soliq imtiyozida faqat xususiy tijorat banklarini daromad solig'i to'lashdan ozod qilishga joriy qilinmasligi ko'zda tutildi. Banklarning soliq olishdan ozod qilingan mablag'lari respublika banklari uyushmasi orqali bank tizimini rivojlantirishning kompleks dasturini amalga oshirishni mablag' bilan maqsadli ta'minlashga hamda tijorat banklarini rivojlantirishga teng ulushlarda yo'naltirilishi belgilandi. O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 1996-yil 13-fevralda 228-son bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan "O'zbekiston bank tizimini rivojlantirish majmuaviy dasturini amalga oshirishga yo'naltiriladigan mablag'larning hisobi va ulardan foydalanish to'g'risidagi"gi Nizom O'zbekiston bank tizimini rivojlantirishning kompleks dasturini ijrosini amalga oshirishga doir chora-tadbirlar doirasida tasdiqlandi.

Ushbu bosqichda ayrim tijorat banklari alohida turli soliqlardan ozod etildi. Jumladan 1995-yil 31-avgustdagi 118-l-sonli qonuni asosida Davlat-aktsionerlik ipoteka banki ro'yxatdan o'tgan paytdan e'tiboran besh yil mobaynida daromad (foyda) solig'ini, "O'zDEUbank" 1996-yilning 1-iyuligacha, so'ngra 1997-yil 31-dekabrgacha, bank infratuzilmasini rivojlantirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1995-yil 4-oktyabrdagi "O'zjamg'armabank"ni O'zbekiston Respublikasi Xalq bankiga aylantirish to'g'risida"gi 386-son qarori bilan Xalq banki 2002-yil 1-yanvargacha soliqlarning barcha turlaridan, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1995-yil 7-noyabrdagi "Asaka davlat-aktsionerlik tijorat bankini tashkil etish to'g'risida"gi 424-son Qaroriga ko'ra Asaka banki mablag'larining uning moddiy-texnika bazasini mustahkamlashga yo'naltiriladigan qismi 1998-yilning 1-yanvarigacha foydadan olinadigan soliqni to'lashdan ozod qilinishi alohida belgilandi.

Biroq bank faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarga ega ekanligini va O'zbekiston banklarining endilikda xalqaro andozalarga mos keladigan yangi hisob varaqlari rejasidan foydalanishini hisobga olib, O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi, Davlat soliq qo'mitasi bilan birgalikda Markaziy bank 1997-yil 31-martda 04-01-02/136/9-97-sonli hamda Adliya vazirligining 97-23-son bilan tasdiqlagan "O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarining daromadlar, xarajatlarni hisobga olish va daromad solig'ini hisob-kitob qilishning vaqtinchalik Nizomi"ni ishlab chiqdi⁹.

Bank tizimi shakllanishining uchinchi bosqichida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xususiy tijorat banklarini tashkil qilishni rag'batlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi 1997-yil 24-apreldagi 1749-son farmoni bilan xususiy tijorat banklarini tashkil qilish va ularning faoliyat ko'rsatishi uchun qulay shart-sharoitlarini yaratish, xususiy sarmoyani jalb etish va undan xo'jalik oborotida samarali foydalanish maqsadida xususiy tijorat banklari tashkil etilgan paytdan boshlab ikki yil mobaynida budjetga daromad solig'i to'lashdan ozod qilindi.

Mazkur bosqichda soliqlar mexanizmi elementlaridan keng foydalanish joriy etila boshlandi. Xususan soliq imtiyozlari guruhlariga kengayib, soliq stavkalari kamaytirildi, vaqtincha soliqdan ozod etish bo'yicha imtiyozlar berildi. Tijorat banklari uchun 1997–1999-yillarda foydani soliqqa tortish solik stavkalari pasaytirildi. Jumladan 1997-yilda 35 foiz, 1998 yilda 35 foiz, 1999-yilda 33 foiz belgilandi. Tijorat banklarining foydasini soliqqa tortish rivojlanishining keyingi bosqichida tijorat banklari faoliyatini qo'llab-quvvatlash bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirildi. Jumladan yangi ixtisoslashgan tijorat banklari tashkil etildi, qayta tashkil etildi, tijorat banklarining kapitallashuvini yanada oshirish, iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida faolligi ta'minlash maqsadida soliq imtiyozlari berildi va bu borada soliq tizimini takomillashtirish, iqtisodiyotni rivojlantirishdagi yangi bosqichni boshlash maqsadida yangi tahrirdagi Soliq kodeksi qabul qilindi. Tijorat banklari 1998-yildan dastlabki Soliq kodeksi asosida umumdavlat soliqlari tarkibida foyda(daromad) solig'ini belgilangan tartibda to'ladilar. Ammo tijorat banklarning o'ziga xos xususiyatlari hisobga olinib, O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 1999-yil 18-martda 677-son bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari tomonidan soliqlarni to'lash tartibi ishlab chiqildi. Bank tizimini yanada erkinlashtirish va isloh qilish, tijorat banklarining kichik tadbirkorlikni rivojlantirishda qatnashishini rag'batlantirish maqsadida kiritilgan o'zgartirish va qo'shimchalar asosida mazkur tartib 2000-yil 21-oktyabrda 677-1 son va 2001-yil 26-iyulda 677-2-sonlar bilan davlat ro'yxatidan o'tkazildi. Ushbu qo'shimchalar va o'zgartirishlar amalga oshirilish zaruriyati bank tizimini shakllanishining to'rtinchi bosqichida keng izohlangan.

⁹ Qarang: "Soliqlar va bojxona xabarleri" gazetasi. – Toshkent, 1997. – № 16. – B. 2.

Bank tizimini shakllanishining to'rtinchi bosqichida bank tizimini yanada erkinlashtirishga e'tibor qaratilib, uni isloh qilish asosida banklarning mustaqilligini ta'minlash va aholining moliya-bank tizimiga bo'lgan ishonchini mustahkamlash chora tadbirlari davom ettirildi. Shu maqsadda dastlab 2000-yil 21-martda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Bank tizimini yanada erkinlashtirish va isloh qilish borasidagi chora-tadbirlar to'g'risida"gi 2564-son farmoni bilan tijorat banklari o'z foydasining 25 foizga qadar miqdorini ajratish imtiyozli kreditlash maxsus jamg'armasini tuzish va tijorat banklarining imtiyozli kreditlash maxsus jamg'armasi mablag'lari hisobidan kreditlar berishdan oladigan daromadlari ana shu mablag'lar mazkur jamg'armaning resurslarini ko'paytirishga maqsadli yo'naltirilgan taqdirda 5 yil muddatga daromad solig'idan ozod qilindi. Shuningdek O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2000-yil 24-martdagi "Bank tizimini isloh qilishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 104-son qarori asosida aholining muddatli depozitlari o'sishiga qarab tijorat banklari daromadlariga imtiyozli soliq solishni joriy etish belgilandi. Mazkur qaror asosida 2000–2003-yillarda O'zbekiston Respublikasi bank tizimini isloh qilish dasturi bo'yicha bank aktsiyadorlarining huquqlarini boshqa xo'jalik jamiyatlari aktsiyadorlarining huquqlari bilan tenglashtirishni ta'minlash maqsadida tijorat banklariga soliq solish tartibini takomillashtirish -banklarni foydadan soliq olinadigan soliq to'lovchilar toifasiga 2000-yildan o'tkazishga e'tibor qaratila boshlandi.

Tijorat banklari faoliyatini rag'batlantirish davom ettirilib, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2000-yil 17-dekabrda "Davlat-tijorat Xalq bankini rivojlantirish borasidagi qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 2773-son farmoni asosida Xalq banki 2005-yil 1-yanvarigacha barcha soliqlardan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2005-yil 16-fevraldagi "Uy-joy qurilishi va uy-joy bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 10-son qaroriga asosan esa 2010-yilning 1-yanvarigacha tijorat banklarining berilgan ipoteka kreditlaridan olingan daromadi daromad (foyda) solig'idan ozod etildi. Qolaversa bank tizimini yanada isloh qilish va erkinlashtirish, uning barqaror rivojlanishini ta'minlash, tijorat banklarining ish samaradorligini oshirish, ularning kapitallashish darajasini ko'tarish, investitsiya jarayonlarida va iqtisodiyotning tarkibiy o'zgarishlarida keng ishtirok etishini ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2005-yil 15-apreldagi "Bank tizimini yanada isloh qilish va erkinlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 56-son qarori asosida tijorat banklariga 2010-yilni ham o'z ichiga olgan davrda quyidagi soliq imtiyozlari taqdim qilindi:

- banklar respublikamiz korxonalariga uch yildan ortiq muddatga investitsiya kreditlari berishdan olgan va banklarning o'z kapitalini ko'paytirishga yo'naltirilgan foydalarini foyda (daromad) solig'idan ozod qilish;
- tijorat banklarining tasdiqlangan davlat dasturlariga muvofiq tashkil etiladigan kichik banklarni ochish bo'yicha sarf-xarajatlarini soliqqa tortiladigan bazadan chiqarish.

2001-yilning ikkinchi yarmidan O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2001-yil 26-iyulda 677-2-son bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan "O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari tomonidan soliqlarni to'lash tartibiga qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi qaroriga ko'ra daromad solig'ini hisoblashda vakolatli banklarning soliqqa tortiladigan daromadi valyuta mablag'larini konsolidatsiyalashtirish jamg'armasiga jalb qilishda olingan marja summasiga kamaytirilishi joriy etildi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2004-yil 26-fevraldagi 89-sonli qaroriga binoan tijorat banklarining daromad (foyda) solig'ini hisoblab chiqarishda jismoniy shaxslarning plastik kartochnalar bo'yicha omonatlari va jamg'arma sertifikatlari hajmlarining ko'paygan summasi miqdoriga soliq solinadigan bazani kamaytirish amaliyoti kiritildi.

Ma'lumki O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi o'z vakolatlari doirasida soliq to'g'risidagi qonun hujjatlariga muvofiq soliq solishga doir me'yoriy-huquqiy hujjatlar qabul qiladi. Bank tizimida amalga oshirilayotgan tub o'zgarishlar natijasida tijorat banklarini soliqqa tortishni takomillashtirish zaruriyati paydo qildi. Shu bois O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2005-yil 16-iyunda 1480-son bilan davlat ro'yxatiga olingan "Tijorat banklari va kredit uyushmalari tomonidan budjetga soliqlarni hisoblab chiqarish va to'lash tartibi to'g'risida"gi Nizomi ishlab chiqildi. Shuningdek 2000–2005-yillarda daromad (foyda) solig'i stavkasi 31 foizdan 15 foizgacha stavka kamaytirildi.

2006–2008-yillarni o'z ichiga olgan beshinchi bosqichda foyda solig'i stavkasi 12 foizdan 17 foizga o'zgarib, so'ngra 15 foizga kamaydi. 2007-yildan banklar foyda solig'i to'lashga o'tkazilib 17 foiz stavkada solik to'ladi.

Kichik biznes, xususiy tadbirkorlik hamda fermerlikni rivojlantirish, yakka tartibdagi mehnat faoliyatini, oilaviy biznes va kasanachilikni faollashtirish yo'li bilan yangi ish o'rinlarini yaratish, ayniqsa qishloq joylarda aholi keng tabaqalarining mikromoliyaviy xizmatlardan bahramand bo'lishini ta'minlash uchun moliyaviy mablag'lar berishni yanada kengaytirish maqsadida "Tadbirkor" aktsiyadorlik tijorat banki negizida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2006-yil 5-maydagi "Mikrokreditbank" aktsiyadorlik tijorat bankini tashkil etish to'g'risida"gi 3750-son farmoniga ko'ra "Mikrokreditbank" dastlab 2011-yilning 1-yanvarigacha daromad (foyda) solig'idan, so'ngra 2018 yilning 1-yanvarigacha foyda solig'i to'lashdan ozod qilindi. Mazkur bosqichda tijorat banklariga 2012-yilning 1-yanvarigacha O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2007-yil 12-iyuldagi "Banklarning kapital-

lashuvini yanada oshirish va iqtisodiyotni modernizatsiyalashdagi investitsiya jarayonlarida ularning ishtirokini faollashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 670-son Qarori asosida foyda solig'i bo'yicha soliqqa tortiladigan bazani investitsiya loyihalarini amalga oshirish uchun uch yildan ortiq muddatga berilgan kreditlardan olingan daromadlar summasiga teng miqdorda kamaytirish imtiyozini ularning investitsion loyihalarda ishtirok etishini rag'batlantirdi.

Tijorat banklari, kredit uyushmalari va mikrokredit tashkilotlari tomonidan budgetga soliqlarning ayrim turlarini hisoblab chiqarish va budgetga to'lashning o'ziga xos xususiyatlari hisobga olingan holda O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2007-yil 9-avgustda 1701-son bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan "Tijorat banklari, kredit uyushmalari va mikrokredit tashkilotlari tomonidan budgetga soliqlarni hisoblash va to'lash tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" Nizom tasdiqlandi. Ammo ushbu Nizom talablari 2008-yil 1-yanvardan yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi amalga kiritilsada, 2010-yil 24-oktyabrdan o'z kuchini yo'qotdi.

Bank tizimini shakllantirishning 2009–2010-yillardagi bosqichida 2008 yilda boshlangan jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozini ta'siri va salbiy oqibatlarini bartaraf etish asosiy masala sifatida qaraldi. Bunda O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti I.A.Karimov ta'kidlaganidek, - "Bank ishini yanada takomillashtirish, aholi va xo'jalik yurituvchi subyektlarning bo'sh mablag'larini tijorat banklari depozitlariga jalb qilishni rag'batlantirish ishlari ham 2009-yilda ustuvor vazifa bo'lib qoladi. Biroq, bu boradagi ishlarni yanada chuqurlashtirish va kengaytirish kerak. Nega deganda, aynan banklar, ta'bir joiz bo'lsa, butun iqtisodiyotimizni oziqlantirib turadigan qon tomirlari hisoblanadi, mamlakatimizning moliyaviy-iqtisodiy barqarorligi ko'p jihatdan ularning samarali faoliyatiga bog'liq"¹⁰. Buning amaliy ifodasi sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2009-yil 30-martdagi "Qishloq qurilish bank aktsiyadorlik tijorat bankini tashkil etish to'g'risida" 1083-son qarori Qishloq qurilish bank aktsiyadorlik tijorat banki foyda solig'ini 2017-yilning 1-yanvarigacha to'lashdan ozod etilishiga huquqiy zamin yaratdi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2009 yil 28 iyuldagi PQ-1166-son "Tijorat banklarining investitsiya loyihalarini moliyalashtirishga yo'naltiriladigan uzoq muddatli kreditlari ulushini ko'paytirishni rag'batlantirish borasidagi qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori bo'yicha shunday tartib o'rnatildiki, unga ko'ra tijorat banklari 2015-yilning 1-yanvarigacha tijorat banklari kredit portfeli tarkibidagi uzoq muddatli investitsiyaviy moliyalashning ulushiga qarab tabaqalashtirilgan stavkalar bo'yicha foyda solig'i to'lashi nazarda tutildi (1-jadval).

1-jadval: Tijorat banklarining kredit portfeli tarkibida uzoq muddatli investitsiyaviy moliyalashning ulushiga nisbatan foyda solig'i bo'yicha tabaqalashtirilgan stavkalari¹¹

No	Tijorat banklarining kredit portfeli tarkibida uzoq muddatli investitsiyaviy moliyalashning ulushi	Foyda solig'ining imtiyozli stavkalari(amaldagi stavkalarga nisbatan)
1	35 dan 40 foizgacha	80 foiz
2	40 dan 50 foizgacha	75 foiz
3	50 foizgacha	70 foiz

Mazkur yillarda jahon moliyaviy –iqtisodiy inqirozi va uning salbiy oqibatlarni kamaytirish maqsadida tijorat banklari foydasini soliqqa tortish bo'yicha belgilangan stavkalar o'zgarishsiz qoldirildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2008-yil 29-dekabrda 1024-son va 2009-yil 22-dekabrda 1245-son qarorlariga ko'ra soliq stavkasi 15 foizni tashkil qildi.

Bank tizimini shakllanishini qamrab olgan 2011–2016-yillarda bank tizimini isloh qilishni yanada chuqurlashtirish va barqarorligini oshirish, banklar va butun moliya-bank tizimi faoliyatiga yondashuvlarni hamda baholash tizimini tubdan o'zgartirish, hamma tomonidan qabul qilingan xalqaro normalar, standartlar va baholash ko'rsatkichlariga muvofiq bank faoliyatini tashkil etishning yanada yuqoriroq darajasiga chiqishni ta'minlashga e'tibor kuchaytirildi. Shu maqsadda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2010-yil 26-noyabrda "2011–2015-yillarda respublika moliya-bank tizimini yanada isloh qilish va barqarorligini oshirish hamda yuqori xalqaro reyting ko'rsatkichlariga erishishning ustuvor yo'nalishlari to'g'risida"gi qarori qabul qilindi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishni moliyalashtirishning, aholi bandligi va farovonligini oshirishning muhim vositasi sifatida mikromoliyalash sohasini rivojlantirishni ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xususiy tadbirkorlik, kichik va o'rta biznesni rivojlantirishni yanada rag'batlantirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 1501-son qarori tijorat banklarini imtiyozli kredit berish maxsus Jamg'ar-

10 Karimov I.A. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida uni bartaraf etishning yo'llari va choralari, - T.: O'zbekiston, 2009.-38 b.

11 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2009-yil 28- iyuldagi PQ-1166-son "Tijorat banklarining investitsiya loyihalarini moliyalashtirishga yo'naltiriladigan uzoq muddatli kreditlari ulushini ko'paytirishni rag'batlantirish borasidagi qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori asosida tuzilgan.

masidan foydalanishni rag'batlantirdi. Jumladan tijorat banklarining imtiyozli kredit berish maxsus jamg'armasi resurslari hisobidan kredit berishdan olinadigan tijorat banklarining daromadlari bo'shaydigan mablag'larni mazkur jamg'armaning resurs bazasini oshirishga maqsadli yo'naltirish sharti bilan yuridik shaxslar foydasidan to'lanadigan soliqlardan 2011-yil 1-apreldan boshlab 2016-yilning 1-yanvarigacha ozod qilindi.

Xususi bank va moliya institutlarining huquqlari hamda qonuniy manfaatlari himoya qilinish borasida xususi bank va moliya institutlari faoliyatiga soliq solish alohida qonun hujjatlariga muvofiq amalga oshirilishi mustahkamlab qo'yildi. O'zbekiston Prezidentining 2015-yil 6-maydagi "Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini yanada oshirish va ularning resurs bazasini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaroriga ko'ra tijorat banklariga kredit portfeli tarkibidagi uzoq muddatli investitsiyaviy moliyalashtirish ulushiga qarab taqalashirilgan stavkalar bo'yicha foyda solig'ini to'lash yuzasidan berilgan imtiyozlarning amal qilish muddati 2020-yilning 1-yanvariga qadar uzaytirildi.

Sakkizinchi bosqich ya'ni 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-sonli Farmoni ning qabul qilinishi bank tizimini rivojlanishida yangi bosqichni boshlab berdi.

Mazkur bosqichda tijorat banklarining foyda solig'i stavkasining dinamik o'zgarishi 2017-yilda dastlab 15 foiz, 2018-yildan 22 foizni, 2019-yildan hozirgi vaqtgacha esa 20 foizni tashkil qilmoqda.

Mamlakatda mavjud ijtimoiy-iqtisodiy masalalar yetarlicha yechimini topmayotganligi, iqtisodiyotni rivojlantirishdagi oqsoqlanishlar, mamlakatning jahon hamjamiyatidagi mavqeini turli ko'rsatkichlar bo'yicha yuqori emasligi, natijada tashqi investitsiyaviy jozibadorlikni ta'minlashda imkoniyatlardan to'liq foydalanilmayotganligi va pirovardida aholining munosib turmush farovonligini ta'minlashdagi muammolar soliq tizimini ham tubdan isloh etish talab qildi. Pirovardida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 29-iyundagi "O'zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish kontseptsiyasi to'g'risida"gi PF-5468-sonli Farmoni ijrosini ta'minlanishi asosida 2020-yil 1-yanvardan yangi tahrirdagi Soliq kodeksi amalga kiritildi. Ayni vaqtda tijorat banklarining foydasini soliqqa tortish 2020-yil 1-yanvardan amalga kiritilgan yangi tahrirdagi Soliq kodeksi asosida amalga oshirilmoqda.

Bizning fikrimizcha, yuqorida aytilganlarga asoslanib, quyidagi xulosalarni chiqarishimiz mumkin:

- bank tizimini shakllantirish va ularning foydasiga soliq solish jarayoni murakkab va o'zaro bog'liq;
- soliq munosabatlarida banklarning bir qator pozitsiyalarda ishtirok etishi bank faoliyati xususiyatidan kelib chiqadi;
- soliq tizimida bank tizimini soliqqa tortish muhim ahamiyatga ega, bu jihat soliq qonunchiligida hisobga olinadi;
- mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida bank tizimining ahamiyati oshgani sayin soliq qonunchiligi doimiy ravishda takomillashtirilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Костерина Т.М. Банковское дело: Учебно-практическое пособие. – М.: Изд. центр ЕАОИ, 2009. – с.263.
2. Коробова Г.Г. Банковское дело: Учебник. – М.: Экономистъ, 2006. – с.192.
3. Жарковская Е. П. Банковское дело: Учебник. / - 4-е изд., испр. и доп. – М.: Омега-Л, 2005. – с.373.
4. Грязнова А.Г., Маркина Е.В. Финансы. Москва: "Финансы и статистика" 2004.с.102
5. F.Mullajonov tahriri ostida.O'zbekiston Respublikasi bank tizimi. –T.: "O'zbekiston", 2001-y. 73-bet.
6. Omonov A.A., Qoraliyev T.M. Pul, kredit va banklar. /Darslik. Soliq akademiyasi.Toshkent moliya instituti –T.: "Iqtisod-Moliya". 2012. –218 -b.
7. "Soliqlar va bojxona xabarlari" gazetasi. -Toshkent, 1997.–№16.-B. 2.
8. Karimov I.A. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida uni bartaraf yetishning yo'llari va choralari, –T.: O'zbekiston, 2009.–38 b.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2009-yil 28-iyuldagi "Tijorat banklarining investitsiya loyihalarini moliyalashtirishga o'naltiriladigan uzoq muddatli kreditlari ulushini ko'paytirishni rag'batlantirish borasidagi qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-1166-qarori.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.